

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Соловйова Євгена Олександровича на тему «Порядок формування, зміни та виконання умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги за цивільним законодавством України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», підготовлений та затверджений на підставі публічної презентації наукових результатів дисертації та її обговорення кафедрою цивільно-правової політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 7 від 14 квітня 2026 року)

Обґрунтування вибору теми дослідження. Стрімкий науково-технічний прогрес, цифровізація економіки, глобалізація ринків та інтенсивний розвиток транскордонного обігу товарів, робіт, послуг і капіталів істотно трансформують предмет цивільно-правового регулювання. У сучасному цивільному обороті дедалі більшого поширення та значення набувають цифрові об'єкти, персональні дані, результати їх обробки, бази даних, хмарні сервіси та інші цифрові блага, що функціонують виключно у цифровому середовищі. Їх участь у цивільному обороті обумовлює появу нових договірних конструкцій, у межах яких класичні цивілістичні підходи потребують суттєвого уточнення з огляду на нематеріальний характер відповідних благ, технічну складність способів їх надання та багаторівневість правового регулювання відповідних відносин.

Однією з найбільш поширених договірних моделей у цифровому сегменті цивільного обороту найбільш розвинених країн світу є договір про надання програмного забезпечення як хмарної послуги (Software as a Service, SaaS). Поширення саме цієї моделі зумовлене тим, що вона дозволяє користувачеві у цифровому сегменті цивільного обороту отримувати технічний доступ до програмного забезпечення без набуття контролю над його матеріальним носієм або локальною інсталяцією, що змінює саму юридичну архітектуру договірних зв'язків сторін. У центрі цивільно-правового регулювання в

досліджуваному випадку опиняються не питання передачі речі чи відчуження майнового блага. Мова йде про порядок формування умов доступу до цифрового програмного продукту, параметри функціонування сервісу, технічну підтримку, оновлення, резервування та відновлення даних, рівень доступності сервісу, умови кібербезпеки, конфіденційності, обробки персональних даних, обсяг гарантій і межі відповідальності надавача хмарної послуги тощо.

Актуальність теми дослідження посилюється тим, що розвиток договірної практики у сфері хмарних технологій істотно випереджає її належне доктринальне осмислення та законодавчу регламентацію. Попри нещодавнє закріплення в вітчизняному законодавстві категорії хмарних послуг, цілісного цивільно-правового механізму регулювання порядку формування, зміни та виконання умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги досі не сформовано. Внаслідок цього у правозастосовній практиці виникають труднощі щодо визначення юридичної природи такого договору, моменту досягнення згоди сторін, юридичного значення електронного акцепту, співвідношення індивідуально погоджених та стандартних умов, правових наслідків оновлення правил користування сервісом, а також допустимих меж односторонньої зміни умов надавачем хмарної послуги тощо.

Науково-теоретичне підґрунтя проведеного дослідження забезпечили праці таких вітчизняних науковців, як: Аврамова О. Є., Атаманова Ю. Є., Безклубий І. А., Давидова Н.І., Калаур І. Р., Кодинець А.О., Кохановська О. В., Майданик Р. А., Мілаш В. С., Мічурін Є. О., Надьон В. В., Некіт К. Г., Попова С.О., Попов В.А., Саванець Л. М., Сліпченко А. С., Сліпченко С. О., Стахира Г. М., Тупицька Є.О., Федорченко Н. В., Філатова Н.Ю., Філонова Ю. М., Ханик-Посполітак Р. Ю., Яновицька Г. Б., Яроцький В. Л. та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації затверджена та перезатверджена на засіданні вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (17 листопада 2022 року, протокол № 3; 26 лютого 2026 року, протокол № 9), та узгоджується з планом науково-дослідних робіт кафедри цивільно-правової

політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах державної цільової комплексної програми «Проблеми ефективності правового регулювання цивільних відносин в Україні» (№ 0111U000963).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена робота є одним із перших у вітчизняній цивілістиці комплексним дослідженням, у якому системно розкрито порядок формування, зміни та виконання умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги за цивільним законодавством України. До найбільш вагомих результатів, які відображають наукову новизну роботи та виносяться на захист, належать такі положення.

Уперше:

– надано авторське визначення договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги як домовленості сторін, за якою одна сторона (надавач хмарної послуги) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) можливість сталого віддаленого технічного доступу до функціоналу прикладної комп'ютерної програми у хмарному середовищі в порядку та на умовах, встановлених договором, а користувач зобов'язується приймати та оплачувати таку послугу за умови, якщо досліджуваний договір є оплатним;

– обґрунтовано, що за своєю цивільно-правовою природою договір про надання програмного забезпечення як хмарної послуги не може бути беззастережно віднесений ані до класичного договору про надання послуг, ані до ліцензійного договору в їх традиційному приватноправовому розумінні, оскільки його предметом є не передання примірника комп'ютерної програми на відповідному цифровому носії, а забезпечення надавачем хмарної послуги безперешкодної технічної можливості для користувача користуватись її функціоналом у вигляді комп'ютерної програми в режимі хмарного доступу протягом тривалого часу, визначеного умовами досліджуваного договору;

– визначено, що порядок формування, зміни та виконання умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги за цивільним законодавством України безпосередньо залежить від особливостей правового статусу його сторін (суб'єкт публічного права чи споживач). Доведено, що предмет договору становить його універсальну базову істотну умову, оскільки саме через нього забезпечується індивідуалізація того цифрового блага, яке надається у формі хмарної послуги, визначається обсяг функціонального доступу користувача до прикладної комп'ютерної програми, межі реалізації правоможності користування її функціоналом, а також юридично значущі параметри хмарного середовища;

– запропоновано висновок про те, що хмарний продукт за своєю правовою природою є цифровим благом, яке існує або надається із використанням технології хмарних обчислень та споживається через модель віддаленого доступу до даних, програмного середовища, обчислювальних ресурсів або функціоналу сервісу та доведено, що у сфері хмарних продуктів розмежування цифрового контенту і цифрової послуги, попри його формальне закріплення у праві ЄС, не є абсолютним критерієм правової кваліфікації, оскільки визначається способом постачання цифрового блага, ступенем триваючої участі провайдера у його наданні та характером доступу користувача до нього. У зв'язку з цим запропоновано здійснювати цивільно-правову кваліфікацію хмарного продукту з урахуванням його функціональної моделі у конкретному договірному зв'язку, а не з урахуванням виключно формальної законодавчої категоризації;

– доведено, що в договорах з умовами індивідуального договірного погодження сторонами істотність умов щодо ціни та строку може виникати не в силу прямої вказівки закону, а як наслідок дії автономії волі сторін, якщо саме з погодженням таких умов вони пов'язують укладення досліджуваного договору. Натомість у договорах приєднання порядок формування та подальшої зміни договірних умов зумовлюється стандартизованим характером приватноправового договірного регулювання, за якого зміст договору

попередньо визначається надавачем хмарної послуги, а користувач приєднується до нього в цілому. Обґрунтовано, що у сфері споживання хмарних послуг така модель договірного регулювання зумовлює необхідність посиленого цивільно-правового захисту споживача як слабшої сторони договору, зокрема шляхом контролю за дотриманням стандартних умов, забезпечення їх доступності та зрозумілості, а також обмеження дискреції надавача щодо односторонньої зміни умов досліджуваного договору;

удосконалено:

– висновки, що у відносинах щодо надання програмного забезпечення як хмарної послуги, в яких користувачем виступає споживач, ще до моменту укладення договору виникає самостійний комплекс переддоговірних суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, спрямованих на формування забезпеченої належною поінформованістю, вільним та усвідомленим вибором сторін їх згоди щодо умов надання майбутньої цифрової послуги; доведено, що зазначені правовідносини характеризуються нормативно зумовленою асиметрією переддоговірного становища сторін, за якої обсяг прав споживача зазвичай є ширшим за обсяг його обов'язків, тоді як на надавача хмарних послуг як підприємця покладається розширений масив інформаційних та інших переддоговірних обов'язків, що зумовлено об'єктивно слабшою переговорною позицією споживача в умовах стандартизованого договірного регулювання, найчастіше побудованого за моделлю договору приєднання;

– наукові погляди про те, що у договорі про надання програмного забезпечення як хмарної послуги умови, спрямовані на охорону цивільних прав користувача, а також на забезпечення їх захисту у разі порушення, мають розглядатися як юридично значимі умови договору, а не як факультативні елементи договірної техніки; доведено, що до таких умов належать, зокрема, положення про забезпечення збереження, цілісності, доступності та безпеки даних користувача, гарантії на випадок несанкціонованого доступу, компрометації облікових записів чи інших інцидентів кібербезпеки, а також умови, що визначають способи, межі та підстави цивільно-правового захисту у

разі порушення прав користувача, включаючи обов'язок надавача відшкодувати завдані збитки, порядок подання і розгляду скарг та звернень, строки реагування на порушення й усунення їх наслідків, при цьому встановлено, що включення до змісту такого договору положень, які повністю або непропорційно виключають відповідальність надавача за втрату, пошкодження, недоступність чи компрометацію даних користувача або істотно ускладнюють реалізацію права на захист, суперечить сутності договірної охорони цивільних прав у сфері надання програмного забезпечення як хмарної послуги;

– висновки про те, що у договорах про надання програмного забезпечення як хмарної послуги умови, які визначають основний предмет договору та співвідношення між обсягом наданого цифрового функціоналу і ціною, мають вирішальне значення для цивільно-правової кваліфікації відповідного договірної зв'язку, однак саме по собі їх віднесення до базового ядра договірної змісту не виключає необхідності оцінки інших стандартних умов договору крізь призму справедливості, добросовісності, розумності та належного захисту користувача хмарної послуги;

– пропозиції щодо того, що у сфері надання програмного забезпечення як хмарної послуги формальна визначеність основного предмета договору і ціни не усуває ризику включення до змісту договору обтяжливих, непрозорих або дисбалансуючих умов щодо порядку припинення договору, зміни умов доступу, обмеження відповідальності надавача, втрати даних чи звуження засобів захисту користувача, а відтак оцінка справедливості таких умов має здійснюватися з урахуванням не лише номінального визначення предмета і ціни, а й реального економіко-правового балансу прав та обов'язків сторін;

– обґрунтовано, що у відносинах щодо надання програмного забезпечення як хмарної послуги за участю споживача порядок формування умов договору визначається не реальним погодженням волі сторін, а одностороннім попереднім конструюванням змісту договору надавачем хмарної послуги, внаслідок чого згода користувача набуває переважно форми

приєднання до вже встановленої нормативно-саморегулятивної моделі договірної зв'язку; доведено, що за таких умов підвищений стандарт охорони та захисту прав споживача має забезпечуватися через покладення на надавача розширеного обсягу інформаційних обов'язків і через змістовий контроль за прозорістю, зрозумілістю та справедливістю стандартних умов договору;

набуло подальшого розвитку:

– положення про те, що у сфері надання програмного забезпечення як хмарної послуги контроль за справедливістю стандартних умов договору не повинен обмежуватися наслідками лише в межах індивідуального договірної зв'язку, оскільки використання надавачем хмарної послуги типових умов дослідженого договору зумовлює їх потенційний вплив на невизначене коло користувачів; доведено, що визнання окремих стандартних умов у межах такого контролю несправедливими у правовідносинах щодо надання програмного забезпечення як хмарної послуги має значення не лише для захисту прав конкретного користувача, а й для запобігання подальшому застосуванню таких умов у масовій договірній практиці провайдера, що відповідає превентивній та стримувальній функції цивільно-правового захисту у сфері споживання цифрових послуг;

– висновок про те, що у договорі про надання програмного забезпечення як хмарної послуги умови щодо оброблення, збереження, цілісності, доступності та втрати даних користувача становлять не техніко-організаційний додаток до основного договірної регулювання, а елемент його основного змісту, оскільки саме через них конкретизуються межі договірної ризику, критерії належного виконання зобов'язання та підстави цивільно-правової відповідальності надавача у разі порушення прав користувача;

– доктринальні підходи про те, що у правовідносинах щодо надання програмного забезпечення як хмарної послуги завантаження користувачем даних у хмарне середовище саме по собі не змінює належності прав на такі дані чи інший користувацький контент, а тому умови договору, які формально не заперечуючи права користувача на відповідний контент, фактично надають

надавачу надмірно широкі, невизначені або необмежені за метою, строком чи колом суб'єктів повноваження щодо його використання, мають оцінюватися як такі, що виходять за межі функціонально необхідного договірного регулювання;

– міркування щодо того, що у договорах про надання програмного забезпечення як хмарної послуги умови про ліцензійне використання користувачького контенту є правомірними лише тією мірою, якою вони об'єктивно необхідні для забезпечення належного функціонування сервісу, забезпечення доступу, хостингу, резервного копіювання, відображення або іншої технічно зумовленої обробки такого контенту, тоді як включення до змісту договору права провайдера на подальше, не пов'язане з наданням послуги використання, субліцензування або збереження таких прав після припинення договору, потребує самостійного і спеціально вираженого правового обґрунтування;

– наукові результати щодо того, що у сфері надання програмного забезпечення як хмарної послуги умови, які виключають або непропорційно обмежують відповідальність надавача за порушення цілісності даних, їх втрату, недоступність чи інші збої у функціонуванні хмарного сервісу, можуть суперечити самій природі досліджуваного договірного зобов'язання, якщо таке обмеження фактично усуває відповідальність надавача за належність тих характеристик хмарної послуги, які становлять її змістовно-сутнісне призначення і на які обґрунтовано розраховує користувач;

– пропозиції щодо подальшого вдосконалення положень ЗУ «Про хмарні послуги» у частині договірного регулювання відносин щодо надання програмного забезпечення як хмарної послуги. Обґрунтовано доцільність нормативного уточнення положень щодо порядку укладення, зміни та припинення таких договорів у приватноправовій сфері, оскільки чинне спеціальне регулювання найбільш детально врегульовує надання хмарних послуг публічним користувачам та об'єктам критичної інформаційної інфраструктури.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, є науково обґрунтованими й достовірними, що забезпечується належною методологічною основою дослідження, послідовним застосуванням загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, а також опрацюванням широкого кола нормативних, доктринальних, правозастосовних і договірно-практичних джерел.

Застосування діалектичного методу дало змогу дослідити генезу, сутність та сучасні тенденції розвитку договірних правовідносин щодо надання програмного забезпечення як хмарної послуги, а також виявити закономірності їх цивільно-правового регулювання. Порівняльно-правовий метод використано для аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду регулювання відповідних договірних відносин, що надало можливість зіставити національні підходи із правовими моделями, сформованими у праві Європейського Союзу та зарубіжних держав.

Формально-юридичний метод застосовано для з'ясування змісту норм чинного цивільного законодавства України, що регулюють порядок укладення, зміни та виконання договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги, а також спеціальних нормативних положень, дотичних до хмарних послуг, цифрових послуг і цифрового середовища. За допомогою системно-структурного методу розкрито систему умов досліджуваного договору, визначено їх внутрішні зв'язки, місце у змісті відповідного зобов'язання, а також охарактеризовано права та обов'язки сторін як елементи договірної конструкції.

Метод аналізу та синтезу використано для дослідження порядку формування умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги, виокремлення його істотних, звичайних та інших умов, а також узагальнення договірної практики у відповідній сфері. Метод логічного аналізу дав змогу з'ясувати цивільно-правову природу досліджуваного договору, сформулювати критерії належного виконання зобов'язання та визначити

підстави й особливості цивільно-правової відповідальності за порушення його умов. Метод дедукції використано для формулювання загальних теоретичних висновків щодо порядку зміни умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги, а також інших умов його припинення.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження також підтверджується використанням належної емпіричної бази, яку становлять нормативно-правові акти України, акти права Європейського Союзу та зарубіжних держав, матеріали судової практики, передусім практика Верховного Суду, а також договірна практика у сфері надання програмного забезпечення як хмарної послуги, включаючи типові договори, умови користування сервісами, політики провайдерів, технічні регламенти та інші документи, якими опосередковується зміст досліджуваних договірних правовідносин. З огляду на це одержані автором результати мають належний рівень наукової обґрунтованості, внутрішньої логічної узгодженості та практичної придатності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації положення, висновки та пропозиції можуть бути використані: у науково-дослідній сфері - для подальшого розвитку доктрини договірного права щодо порядку формування, зміни та виконання умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги; у правотворчій діяльності - для вдосконалення цивільного законодавства України у сфері договірного регулювання хмарних послуг та цифрових послуг; у правозастосовній діяльності - під час вирішення спорів, що виникають у зв'язку з укладенням, зміною, належним виконанням, припиненням договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги та цивільно-правовою відповідальністю за порушення його умов; а також у навчальному процесі - під час викладання навчальних дисциплін цивілістичного циклу, зокрема тем, присвячених договірному праву, цифровим послугам, хмарним послугам та особливостям виконання цивільно-правових зобов'язань.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення і висновки, сформульовані в дисертації, оприлюднювалися та обговорювалися на науково-практичних заходах, зокрема: на щорічній Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів освіти та молодих учених «Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців» (м. Івано-Франківськ, 11 травня 2024 р.); XIX Всеукраїнській науково-практичній конференції вчених, практикуючих юристів, аспірантів та студентів «Актуальні шляхи вдосконалення українського законодавства» (м. Харків, 17 травня 2024 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів» (м. Вінниця, 21 червня 2024 р.); науково-практичній конференції, присвяченій пам'яті професора Ч. Н. Азімова, «Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав у сучасних умовах» (м. Харків, 16 січня 2026 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні та практичні результати дисертації відображено у 3 наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також у 4 тезах наукових доповідей, оприлюднених на всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Соловйов Є. О. Порядок укладення договору про надання хмарних послуг за чинним законодавством України. *Право.иа.* 2025. № 2. С. 286–292.

2. Соловйов Є. О. Цивільно-правова природа договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги (SaaS) за цивільним законодавством України. *Право.иа.* 2025. № 4. С. 428–436.

3. Соловйов Є. О. Предмет як істотна умова договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги за цивільним законодавством України. *Наше право.* 2026. № 1. С. 407–413.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Соловйов Є. О. Зміна концептуальних засад сутності договорів у сфері цивільного обороту в контексті впровадження процесів діджиталізації: на прикладі використання ChatGPT (штучного інтелекту). *Вдосконалення правового регулювання: погляд молодих науковців* : матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів освіти та молодих вчених (м. Івано-Франківськ, 11 травня 2024 р.). Івано-Франківськ, 2024. С. 219–222.

2. Соловйов Є. О. Адаптація міжнародного досвіду складання договорів у сфері цивільного обороту діджитал-технологій до національного середовища. *Актуальні шляхи вдосконалення українського законодавства* : збірник тез наукових доповідей і повідомлень XIX Всеукраїнської науково-практичної конференції вчених, практикуючих юристів, аспірантів та студентів (м. Харків, 17 травня 2024 р.). Харків, 2024. С. 203–207.

3. Соловйов Є. О. Правова природа договору Software as a Service (SaaS). *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів* : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 21 червня 2024 р.) / МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ; Національна академія правових наук України. Харків: ХНУВС, 2024. С. 342–344.

4. Соловйов Є. О. Правове регулювання відносин щодо надання програмного забезпечення як хмарної послуги у праві Європейського Союзу. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав у сучасних умовах* : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора Ч. Н. Азімова (м. Харків, 16 січня 2026 р.). Харків : Право, 2026. С. 377–384.

Опубліковані статті містять належним чином обґрунтовані наукові результати відповідно до поставленої мети та висновків.

Публікації, в яких висвітлені наукові результати дисертації здобувача, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалу дослідження – науковий.

Загальний висновок. Дисертація Соловйова Євгена Олександровича на тему «Порядок формування, зміни та виконання умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги за цивільним законодавством України» є кваліфікаційною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані результати, які вирішують конкретне наукове завдання, пов'язане з комплексним визначенням цивільно-правової природи договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги, порядку формування його умов, підстав і меж їх зміни, критеріїв належного виконання, умов припинення договору, а також особливостей цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання його умов.

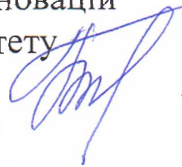
Дисертація є самостійною науковою працею, виконаною з дотриманням вимог академічної доброчесності. Наукова новизна, висновки та пропозиції сформульовані автором особисто й обґрунтовані на підставі проведеного дослідження.

Дисертація Соловйова Євгена Олександровича на тему «Порядок формування, зміни та виконання умов договору про надання програмного забезпечення як хмарної послуги за цивільним законодавством України» відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), та

може бути подана до разової спеціалізованої вченої ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча на засіданні:

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правової політики,
права інтелектуальної власності та інновацій
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Алевтина **БІРЮКОВА**

«14» квітня 2026 р.

Підпис	<i>Бірюкової А.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач.ВК	<i>[Signature]</i>
«14»	04.2026

